

«Булінг в освітньому закладі, шляхи його виявлення та попередження»

Доповідь на педагогічну раду: 28.12.2021 року

Підготувала: ЗДВР Сливка Б.М.

19 січня 2019 року набув чинності [Закон України від 18.12.2019 року щодо протидії булінгу](#).

Нині серед учнівської молоді надзвичайно загострилася проблема насильства, здійснюваного самими дітьми одне до одного. Останніми роками визнано поширення в освітній практиці такого явища, як шкільний булінг. Це соціальна проблема всього світу протягом останніх ста років, однак вона ще й досі не вивчена. Мотивацією до булінгу

стають заздрість, помста, відчуття неприязні, прагнення відновити справедливість; боротьба за владу; потреба підпорядкування лідерів, нейтралізації суперника, самоствердження тощо аж до задоволення садистських потреб окремих осіб.

Як показує практика, форми шкільного булінгу можуть бути різними:

- систематичні кепкування з будь-якого приводу (від національності до зовнішнього вигляду дитини);
- задирство;
- фізичні і психічні приниження;
- різного виду знущання;
- бойкот та ігнорування;
- псування особистих речей та ін.

[Хулігани \(булі\)](#) надзвичайно винахідливі. Новітній їхній “винахід” — кібербулінг, тобто знущання з використанням електронних засобів комунікації.

Практично в усіх країнах булінг більш поширений серед хлопців, ніж серед дівчат, і його жертвами також частіше стають хлопці. Це не просто пустоці або грубість, а особлива форма взаємин.

Кажучи про форми прояву булінгу, найбільш типові для хлопців і дівчат, слід зазначити, що якщо хлопці частіше вдаються до фізичного булінгу (стусани, поштовхи тощо), то дівчата більш охоче користуються такими формами тиску,

як поширення пліток, виключення з кола спілкування. Шкільний булінг — явище системне й комплексне. Тому, окрім лікарів, психіатрів, психологів (які займаються зазвичай уже з тими, хто піддався цькуванню та знуцанням з боку своїх однолітків і однокласників), до вивчення й профілактики цього явища повинні, безперечно, долучатись учителі, соціальні педагоги, шкільні психологи.

Протидія булінгу (короткий опис, приклади) (профілактика)

Образливі прізвиська, глузування, піддражнювання, підніжки, стусани з боку одного або групи учнів щодо однокласника чи однокласниці це ознаки нездорових стосунків, можуть призвести до цькування регулярного, повторюваного день у

день знуцання. Прикметною ознакою булінгу є довготривале «відторгнення» дитини її

соціальним оточенням. Найчастіше булінг відбувається в таких місцях, де контроль з боку дорослих менший або взагалі його нема. Це може бути шкільний двір, сходи, коридори, вбиральні, роздягальні, спортивні майданчики. У деяких випадках дитина може піддаватися знуцанням і поза територією школи, кривдники можуть перестріти її на шляху до дому. Навіть удома жертву булінгу можуть продовжувати цькувати, надсилаючи образливі повідомлення на телефон або через соціальні мережі.

Нині набирає обертів кібербулінг. Це приниження за допомогою мобільних телефонів, інтернету. Діти реєструються в соціальних мережах, створюють сайти, де можуть вільно спілкуватися, ображаючи інших, поширювати плітки, особисті фотографії або зроблені в роздягальнях чи вбиральнях.

Наслідки шкільного насилля

Жертви булінгу переживають важкі емоції – почуття приниження і сором, страх, розпач і злість. Булінг вкрай негативно впливає на соціалізацію жертви, спричиняючи:

- неадекватне сприймання себе – занижену самооцінку, комплекс неповноцінності, беззахисність;
- негативне сприймання однолітків – відсторонення від спілкування, самотність, часті прогули у школі;
- неадекватне сприймання реальності – підвищену тривожність, різноманітні фобії, неврози;
- девіантну поведінку – схильність до правопорушень, суїцидальні наміри, формування алкогольної, тютюнової чи наркотичної залежності.

Як реагувати на цькування

—
які
—

- Молодші школярі мають неодмінно звертатися по допомогу до дорослих — учителів і батьків. Допомога дорослих дуже потрібна і в будь-якому іншому віці, особливо якщо дії кривдників можуть завдати серйозної шкоди фізичному та психічному здоров'ю.
- Старші діти, підлітки можуть спробувати самотійно впоратись із деякими ситуаціями. Психологами було розроблено кілька порад для них.

Рекомендації класному керівникові у випадку, якщо цькування в класі вже почалося:

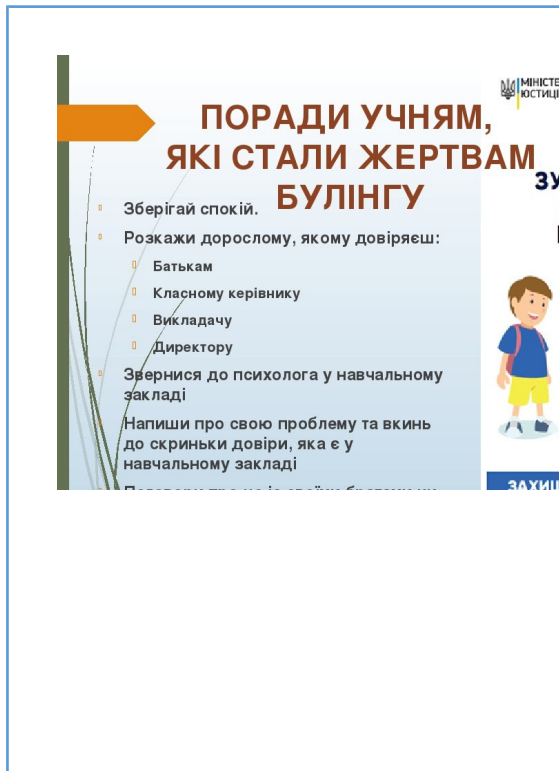
Важливо оголосити дітям, як ви до цього ставитеся. Говоріть не про жертву (**потерпілого**), а про кривдників, фокусуйтеся на їх неприпустимих якостях. Наголосіть, що ви будете дуже засмучені, якщо дізнаєтеся, що у вашому класі є діти, яким приємно когось ображати і мучити. Твердо акцентуйте, що така поведінка неприпустима, і ви в своєму класі цього терпіти не маєте наміру. Зазвичай цього буває достатньо, щоб кривдники припинили (вони часто боязливі). На тлі затишшя можна приймати заходи по підвищенню статусу дитини-жертви і знайти для нього комфортне місце у класному колективі.

Перш за все поговоріть з дитиною, що постраждала та виступає в ролі жертви (**потерпілого**). Поясніть їй, що ви не зможете захищати її, якщо не будете твердовпевнені, що сама вона не провокує булерів. Скажіть, що вам дуже важливо бути справедливим вчителем і нікого не карати марно; візьміть з дитини слово, що вона не буде переходити до помсти, навіть якщо її дражнять. По-друге, підкажіть дитині, як краще поводитися, щоб булери швидше припинили третирування. Кривдники отримують задоволення не від самого процесу виголошення образливих слів, а від ефекту, якого досягають. Коли жертва (**потерпілий**) плаче, сердиться, намагається заперечувати, тікає, вони відчувають свою владу над нею. Якщо ж потерпілий відповідає весело, його перестають цькувати.

Як впоратися з ситуацією самотійно

- Ігноруйте кривдника. Якщо є можливість, намагайтесь уникнути сварки, зробіть вигляд, що вам байдуже і йдіть геть. Така поведінка не свідчить про боягузтво, адже, навпаки, іноді зробити це набагато складніше, ніж дати волю емоціям.

- Якщо ситуація не дозволяє вам піти, зберігаючи самовладання, використайте гумор. Цим ви можете спантеличити кривдника/кривдників, відволікти його/їх від наміру дошкулити вам.
- Стримуйте гнів і злість. Адже це саме те, чого домагається кривдник. Говоріть спокійно і впевнено, покажіть силу духу.

- Не вступайте в бійку. Кривдник тільки й чекає приводу, щоб застосувати силу. Що агресивніше ви реагуєте, то більше шансів опинитися в загрозливій для вашої безпеки і здоров'я ситуації.
- Не соромтеся обговорювати такі загрозливі ситуації з людьми, яким ви довіряєте. Це допоможе вибудувати правильну лінію поведінки і припинити насилля.

Будь-який учень може потрапити у ситуацію, коли його ображають, висміюють або бойкотують. Або ж навпаки, може сам приєднатися до тих, хто знущається над іншою дитиною. Дуже важливо розрізняти булінг та

конфлікти, які бувають у колективах.

ВАЖЛИВО ЗНАТИ І ПОЯСНИТИ УЧНЯМ ТА БАТЬКАМ, що:

Булінг — це агресивна та вкрай неприємна поведінка однієї дитини або групи дітей по відношенню до іншої дитини, що супроводжується постійним фізичним і психологічним тиском. Дитину систематично дражнять образливим для неї чином, навмисно не приймають у колектив, залякують, шантажують або навіть б'ють. Причин булінгу — безліч. А тим, кого булять, може виявитися кожен, хто не вписався у рамки того чи іншого колективу. З булінгом складно впоратися самотужки. Учням потрібно наголошувати на тому, щоб вони не боялися поговорити про проблему з батьками чи вчителем! Також завжди можна звернутися і до шкільного психолога за порадою!

У ліцеї з метою профілактики та попередження булінгу:

- Класними керівниками постійно проводяться виховні години, бесіди, батьківські збори на тему булінгу та насилля серед учнів;
- Призначено відповідальну особу з протидії булінгу;
- Створено постійнодіючу комісію з попередження булінгу у ліцеї;
- Розроблено порядок застосування заходів впливу на випадок булінгу;
- Класні керівники забезпечені буклетами на тему «Профілактика булінгу»;
- У школі наявний стенд із номерами гарячих дитячих ліній довіри, які також оприлюднені на сайті ліцею;

- Заведено журнал реєстрації заяв про випадки булінгу;
- Психологом школи та ЗДВР проводилися анкетування учнів та батьків, щодо виявлення насильства у шкільному середовищі та сім'ї.

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Всім працівникам ліцею:

1. Створювати позитивну атмосферу в учнівському колективі.
2. Постійно контролювати поведінку дітей, взаємовідносини між ними.
3. Формувати в учасників освітнього процесу толерантне ставлення один до одного.
4. Уникати проявів жорстокого ставлення до учнів, приниження їхньої честі, гідності та інших форм насильства (фізичного або психічного)
5. Класним керівникам:
 - 5.1. Забезпечити щоденний контроль за станом кожної дитини з метою попередження проявів насильства або негативних явищ.
 - 5.2. Забезпечити проведення роз'яснювальної роботи серед здобувачів освіти та батьків щодо безпечного освітнього середовища через різноманітні форми роботи.
 - 5.3. Проводити разом з психологом діагностику психологічного клімату класу і виявляти дітей, які зазнали прояви булінгу зі сторони своїх однокласників.
 - 5.4. При плануванні виховної роботи на 2022/2023 навчальний рік передбачити дієві заходи і форми роботи з профілактики дитячих правопорушень та безоглядності.
 - 5.5. Посилити індивідуальну роботу з учнями, схильними до правопорушень та їх батьками.
6. Терміново інформувати адміністрацію ліцею про будь-які випадки неправомірного поведіння працівників або учнів до інших учнів або працівників закладу.